

ami azt jelentette, hogy közel 13 000 nő nem találhatott zsidó házas-társat.¹⁰ Vidéken, ahol valamivel kisebb volt a munkaszolgálatosok kö-zötti veszteség, és a deportálások a teljes zsidó népességet érintették, sokkal kiegyensúlyozottabb volt az életben maradtak közti férfi-nő arány. 1946-ban 24 604 volt a férfi életben maradtak száma, a nőké 22 520 (915 nő 1000 férfira). A létfontosságú 20 és 60 év közötti kor-csoportokban a férfiak száma (19 619) 2934-gyel haladta meg a nőkét (16 685). A pontos arány persze közösségenként más és más volt.

Újjászerveződés

A front tovahaladtával az életben maradtak újrakezdték egyéni te-vékenységüket, nekiláttak szervezeteik, intézményeik újjáépítésének vagy talpra állításának. Budapesten kívül általában a munkaszolgálatból visszatértek voltak a kezdeményezők, mert elsőként tértek vissza közös-ségeikbe. Mihelyt összeállt egy *minján*, újraindultak a vallási szertartások; a zsinagógát (vagy legalább egy részét) újra használhatóvá tették, felállít-ották a ledöntött sírköveket, s abban a néhány közösségben, ahol maradtak gyerekek, újból kinyitottak a világi és vallási iskolák. Sok közösségnek az egyik első közös teendője az volt, hogy exhumálja a gettó területén el-földelt áldozatokat, és átvigye tetemüket a zsidó temetőbe.

A felszabadulás utáni időszak első szakaszában a visszatérteket a fennmaradás mindennapi kérdései és a felszabadult deportáltak visszaté-résével kapcsolatos előkészületek foglalták le. Sokuk szenvedett még a tá-borban szerzett lelki és testi gyötrelmekről (különösen a depressziótól, rosszulapláltságtól, tífusztól), és több ezren hamarosan meg is haltak.¹¹ Az országot a nagy háborús veszteségek nyomán ért súlyos élelemhiány miatt¹² a fennmaradtak gyakran kommunákban éltek.¹³ Közösségi szállásokat és közkonyhákat hoztak létre, és ezeket részben a visszatértek által visszaszerzett tőkéből, értéktárgyakból vagy a deportáltak „kölcson-vett” vagyontárgyaiból tartották fenn. A fő pénzforrás az amerikai Joint és az Ezra (Segélyező) szervezet volt. Ezek a nemzetközi szervezetek fő-leg Marton Ernő erőfeszítései révén vették fel a kapcsolatot a felszaba-dult magyar zsidókkal. Marton Ernő az egyetlen magyar nyelvű kolozsvári zsidó napilap, az *Új Kelet* kiadója volt, aki 1944 májusának elején Ro-mániába szökött. Még Bukarestben mentő- és segélyezőakciók szervezésébe fogott a magyar zsidók támogatására. Együttműködött az új román kormánnyal és a Nemzetközi Vöröskereszttel, jogi és politikai ke-ретet létesített az Észak-Erdélyben életben maradt zsidók érdekképvisele-tére, számolván azzal, hogy ez a terület visszakérül Romániához.¹⁴ A Nemzetközi Vöröskereszthez 1945 elejétől kezdve fűzte közeli kapcsolat,